

Valsts prezidenta Egila Levita runa ANO Ģenerālās asamblejas 75. sesijā

Publicēts: 23.09.2020.

Egils Levits

Ārlietas

I Ievads

Augsti godātais priekšsēdētāja kungs!

Ekselences, cienījamās dāmas un godātie kungi!

Vispirms vēlos apsveikt V. Bozkira kungu ar iecelšanu Ģenerālasamblejas 75. sesijas priekšsēdētāja godā.

Varu Jums apliecināt, ka Latvija aktīvi līdzdarbosies, lai panāktu, ka nākamo 12 mēnešu garumā šī tik svarīgā organizācija varētu Jūsu vadībā darboties veiksmīgi.

II Valstu daudzpusējā reakcija uz COVID-19 pandēmiju

Godātais priekšsēdētāja kungs!

Covid-19 pandēmija, kas ir lielākais pasaules mēroga satricinājums, ko mūsu paaudze piedzīvo, spiež mūs tikties virtuālajā vidē.

Lai gan visas valstis ir veikušas pasākumus, kas vērsti uz slimības izplatības nepieļaušanu un ierobežošanu savā teritorijā, ir skaidrs, ka vīrusu mēs varam uzveikt tikai kopīgiem spēkiem.

Apvienoto Nāciju Organizācija (ANO) un tās dažādas struktūrvienības, it īpaši Pasaules Veselības organizācija, veic būtisku darbu

pasaules valstu centienu koordinēšanā un organizēšanā. Tas ir uzdevums, kas prasa augstu precizitāti, kā arī spēju izdarīt secinājumus par to, kā labāk sagatavoties līdzīgiem gadījumiem nākotnē.

Latvija nekavējoties atsaucās uz ANO ģenerāļsekretāra aicinājumu visām pasaules valstīm un iesaistījās Pasaules Veselības organizācijas izstrādātā Globālā humānās palīdzības plāna cīņai ar COVID-19 realizācijā.

Turklāt Latvijas zinātnieki aktīvi iesaistījās pasaules valstu centienos izstrādāt efektīvu vakcīnu pret COVID-19 vīrusu, lai mēs varētu atgriezties pie ierastās dzīves.

III Drošība visā pasaulē

Godātais priekšsēdētāja kungs!

Efektīvs multilaterālisms nemainīgi ir visiedarbīgākais veids, kā garantēt tiesību normās balstītu starptautisko kārtību un drošību.

Tiesību normās balstītā kārtība ir pamats taisnīgumam un mieram visā pasaulē. Starptautisko tiesību galvenais uzdevums ir garantēt cilvēka pamatbrīvību un valstu suverenitātes ievērošanu. Sniedzot cilvēkiem sajūtu, ka pret viņiem attiecas taisnīgi, mēs varam panākt, ka pasaulē ir mazāk sadursmju un miera apdraudējumu. Esošās kārtības ievērošana ir ikvienas valsts pienākums.

Arī ANO ir jāvelta visi savi pūliņi, lai panāktu, ka esošā kārtība tiek ievērota gan no lielo, gan mazo valstu puses – kā mūsdienu analogajā, tā arī jaunāko tehnoloģiju radītajā virtuālajā pasaulē.

Tādēļ Apvienoto Nāciju Organizācijai ir aktīvi jāizmanto visi tās rīcībā esošie līdzekļi, tai skaitā diplomātiskie sakari un miera nodrošināšanas operācijas, lai politiskā ceļā atrisinātu dažādās pasaules vietās ilgstoši virmojošos, sarežģītos konfliktus.

Kas attiecas uz tādu svarīgu aspektu kā taisnīgums, Latvija ir gatava atbalstīt "Sieviešu, miera un drošības" plānu, jo drošība visā pasaulē un vienādu iespēju garantēšana sievietēm iet rokrokā.

Mūsu ziemeļu kaimiņi igauņi, kuriem šobrīd ANO Drošības padomē ir nepastāvīgās dalībvalsts statuss, ir labs piemērs tam, cik lielu pienesumu starptautiskā miera un drošības vairošanā var dot tieši nelielas valstis. Arī Latvija ar nepacietību gaida iespēju uzņemties šos pienākumus un godu 2026.–2027. gadā.

IV Pandēmijas seku pārvarēšana

Godātais priekšsēdētāja kungs!

Latvija atbalsta ANO ģenerāļsekretāra aicinājumu rūpēties par to, lai pandēmijas seku pārvarēšana ļautu sasniegt augstāku noturības līmeni. Latvija kā ANO Ekonomisko un sociālo lietu padomes locekle ir gatava arī turpmāk aktīvi iestāties par augstāka noturības līmeņa sasniegšanu pēc dažādiem satricinājumiem.

Krīzes seku pārvarēšanā galvenais uzsvars jāturpina likt uz ilgtspējīgas attīstības mērķu un Parīzes vienošanās nosacījumu izpildi. Iespējami strauja seku pārvarēšana nav iedomājama bez labas pārvaldības, kā arī cilvēktiesību un dzimumu līdztiesības garantēšanas.

Esmu pārliecināts, ka ar augstāka noturības līmeņa sasniegšanu krīzes rezultātā mums jāsaprot tieši tāda atkopšanās, kuras rezultātā kļūstam videi draudzīgāki, digitālāki un iekļaujošāki. Lai nepieļautu tālāku bioloģiskās daudzveidības mazināšanos un pasargātu dabu, mums ir nekavējoties jāsāk vēl intensīvāk strādāt ar klimata pārmaiņu jautājumiem. Mums ir jāpanāk, ka patēriņš un ražošanas modelis kļūst līdzsvarotāks. Latvija ir pievienojusies t. s. "draugu kolektīvam" jeb valstu grupai, kas cīnās ar plastmasas atkritumiem jūras ūdeņos. Mēs esam gatavi strādāt pie šīs problēmas risināšanas kopā ar citām valstīm un dalīties ar pieredzi, ko esam guvuši Baltijas jūras reģionā.

Reaģējot uz masveida vīrusa izplatību, Latvija ātri pārslēdzās uz digitāliem risinājumiem un programmām, kas ļāva nodrošināt nepārtrauktu izglītības procesu un visas demokrātiskai iekārtai raksturīgās iespējas attālināti. Latvija bija viena no pirmajām

valstīm, kas izstrādāja valsts mēroga mobilo lietotni "StopCovid", kas ir uzskatāma par veiksmīgu kontaktu izsekošanas un privātās dzīves neaizskaramības līdzsvara piemēru. Latvija bija arī starp tām valstīm, kuras pirmās pārgāja uz e-parlamenta sistēmu izmantošanu. Sistēma ļāva mūsu parlamentam veikt visas savas funkcijas attālināti. Tas ietver sevī gan likumprojektu iesniegšanu, apspriešanu un balsošanu, kas tika organizēta, nodrošinot ikvienam deputātam drošu personas identifikācijas iespēju.

Godātais priekšsēdētāja kungs!

Kļūšana stiprākiem pēc krīzes nozīmē arī to, ka digitalizācijas procesā ir maksimāli jāgarantē, ka savāktā un apstrādātā informācija tiek izmantota paredzētajiem mērķiem, nepārkāpjot personas datu aizsardzības normas. Viens no lielākajiem personiskās dzīves apdraudējumiem rodas, ja valsts iestādes, starptautiski uzņēmumi un citas organizācijas sāk digitāli apkopot vairāk personiskās informācijas, nekā mēs vēlētos. Tas jebkuru no mums padara arī vieglāk manipulējamu.

Precīzāk runājot, mēs visi apzināmies, ka digitālā izsekošana un detalizēta personu klasificēšana, no kurām praktiski nav iespējams izvairīties, apdraud indivīda pamatbrīvības. Tas rada arī nopietnas sociālas dilemmas. Uzskatu, ka, izveidojot pareizu juridisko bāzi un ieguldot līdzekļus tehnoloģisko sistēmu privātās informācijas aizsardzības funkcijās, var panākt, ka tehnoloģijas darbojas cilvēkam vēlamajā veidā un tām piemīt daudz augstāks pielietojšanas potenciāls. Pilnībā ievērojot cilvēka pamattiesības un brīvības, kopīgi ir jāmeklē veidi, kādos to panākt, strādājot kā valsts, tā arī reģiona un visas pasaules mērogā.

Uzskatu, ka Latvijai ir jāveido cilvēka vajadzībām pakārtota daudzvalodīga un digitāli augstvērtīga tautsaimniecība, kas kalpotu par paraugu visai pārējai pasaulei, kā arī jāpalīdz jaunattīstības valstīm digitalizēt savu ekonomiku un paralēli jāstrādā pie privātās informācijas digitālās apstrādes standartiem, ko tālāk varētu pārņemt arī citas pasaules valstis.

V Infodēmija

Godātais priekšsēdētāja kungs!

Latviju uztrauc tas, ka viena no COVID-19 radītajām papildu sekām ir daudz labvēlīgāka vide informācijas sagrozišanai, dezinformēšanai un naidpilnu uzskatu paušanai. Tādēļ valstīm ir svarīgi aktīvi vērsties pret informācijas sagrozišanu un nodrošināt to, ka plašsaziņas līdzekļu izplatītā informācija ir brīvi pieejama, ticama un balstīta uz zinātniskiem faktiem. Tā ir viena no vispārpieņemtajām cilvēktiesībām, kas mums visiem jāievēro un kopīgiem spēkiem jāgarantē.

Latvijai šajā jautājumā ir noderīgas iestrādes, ar kurām esam gatavi dalīties. Jūnijā Latvija un 130 dažādus pasaules reģionus pārstāvošas valstis aicināja ANO aktīvāk pretdarboties informācijas sagrozišanas un dezinformēšanas mēģinājumiem saistībā ar COVID-19 jeb tā saucamajai "infodēmijai".

Šis paziņojums pastiprina ANO ģenerālsekretāra ierisināto kampaņu "Pārbaudīts!", kā arī citus UNESCO realizētos pasākumus, kas vērsti pret šo negatīvo tendenci.

Pandēmijas gadījumā neatkarīgi, objektīvi un daudzveidīgus viedokļus paudoši plašsaziņas līdzekļi veic neatsveramu sabiedrības informēšanas darbu.

Tehnoloģiju uzņēmumiem un sociālo tīklu administratoriem ir daudz aktīvāk jāiesaistās cīņā ar tiešsaistes dezinformāciju. Sociālie tīkli vairs nav tikai vieta, kur cilvēki var atrast visdažādāko sevi interesējošo informāciju. Tehniskie risinājumi, algoritmi, komercdarbības modeļi, kas paplašina reklāmas tirgu un veicina ekonomikas nozares, kuru būtiskākais līdzeklis ir cilvēka uzmanība, bieži tiek izmantoti, lai pastiprināti izplatītu dezinformāciju. Mūsu galvenais uzdevums ir vienlaikus aizsargāt digitālajā vidē pieejamo privāto informāciju un nodrošināt izteiksmes brīvību.

Sagrozītas un klaji nepatiesas informācijas, nepatiesu ziņu un naidpilnu izteikumu skaita straujais pieaugums pēdējos gados ir bīstama tendence ne tikai pandēmijas laikos. Tas ir būtisks drauds mieram pasaulē, būtisks drauds centieniem atrisināt planetāra mēroga problēmas, piemēram, tādas kā klimata pārmaiņas un vides piesārņojums. Citiem vārdiem sakot, cilvēcei ir jāspēj rast racionāli risinājumi sarežģītiem uzdevumiem, ko tai uzstāda pašreizējā situācija. Pret šiem draudiem nedrīkst attiekties vieglprātīgi ne atsevišķas valstis, ne starptautiskā sabiedrība kopumā.

VI Vēstures sagrozišana

Godātais priekšsēdētāja kungs!

Ja mēs paskatāmies uz dezinformācijas izplatīšanas problēmu plašākā kontekstā, ir kāds piemērs, ko nevar neminēt – Krievijas arvien atklātāki mēģinājumi pārrakstīt vēsturi. It īpaši II Pasaules kara notikumus. Tas nav pieņemami. Krievija konsekventi cenšas padarīt vēsturi par savas dezinformācijas līdzekli. Papildus tam Krievija arī konsekventi ierobežo demokrātiskumu un vārda brīvību. Mēs aicinām uzticēt nesen notikušā opozīcijas līdera Alekseja Navaļņija indēšanas mēģinājuma izmeklēšanu neatkarīgai starptautisku speciālistu grupai. Mēs nedrīkstam nozieguma pastrādātājiem ļaut izbēgt no atbildības.

VII Baltkrievija

Lielas bažas Latvijā rada arī Baltkrievijā notiekošais, it īpaši nežēlīgās represijas, kas sekoja 9. augusta prezidenta vēlēšanām. Mēs aicinām organizēt atkārtotas, demokrātiskas un atklātas vēlēšanas, kā arī pārtraukt miermīlīgo protestētāju vajāšanu. Latvijā ārstēšanu šobrīd iziet vairāki Baltkrievijas pilsoņi, kuri cietuši no vajāšanas. Mēs arī aicinām Krieviju atturēties no tālākas iejaukšanās Baltkrievijā notiekošajā, ļaujot pašiem baltkrieviņiem lemt par savas valsts nākotni.

Vēlos īpaši uzteikt Baltkrievijas sieviešu nesalaužamo garu un apņēmību. Kā norāda 2015. gada Nobela literatūras balvas ieguvēja Svjatlana Aleksijeviča, "ir jūtamas alkas pēc pārmaiņām, pēc jaunas dzīves un godīguma". Mēs, latvieši, ļoti labi atceramies šīs alkas, kas mūsu zemi bija pārņēmušas pirms 30 gadiem. Mēs vienmēr būsīm gatavi dalīties savā plašajā pieredzē attiecībā uz demokrātijas atjaunošanu un ceļu uz brīvību.

VIII Nobeigums

Godātais priekšsēdētāja kungs!

Es no sirds ceru, ka nākamgad, tiekoties apmēram šajā pašā laikā, mēs jau atkal varēsim spiest viens otra roku. Kamēr tas nav iespējams, centīsimies izmantot visu, ko šis neparastais laiks mums sniedz. Smeļoties iedvesmu kopīgajos pārdzīvojumos, ko mums sagādāja COVID-19 pandēmija, aicinu nepagurstoši turpināt iesākto darbu pie miera un ilgtspējīga dzīvesveida vairošanas, kas savukārt nesīs labumu visai cilvēcei.

Paldies!

<https://www.president.lv/lv/valsts-prezidenta-egila-levita-runa-ano-generalas-asamblejas-75-sesija>